

Eesti Töötukassa

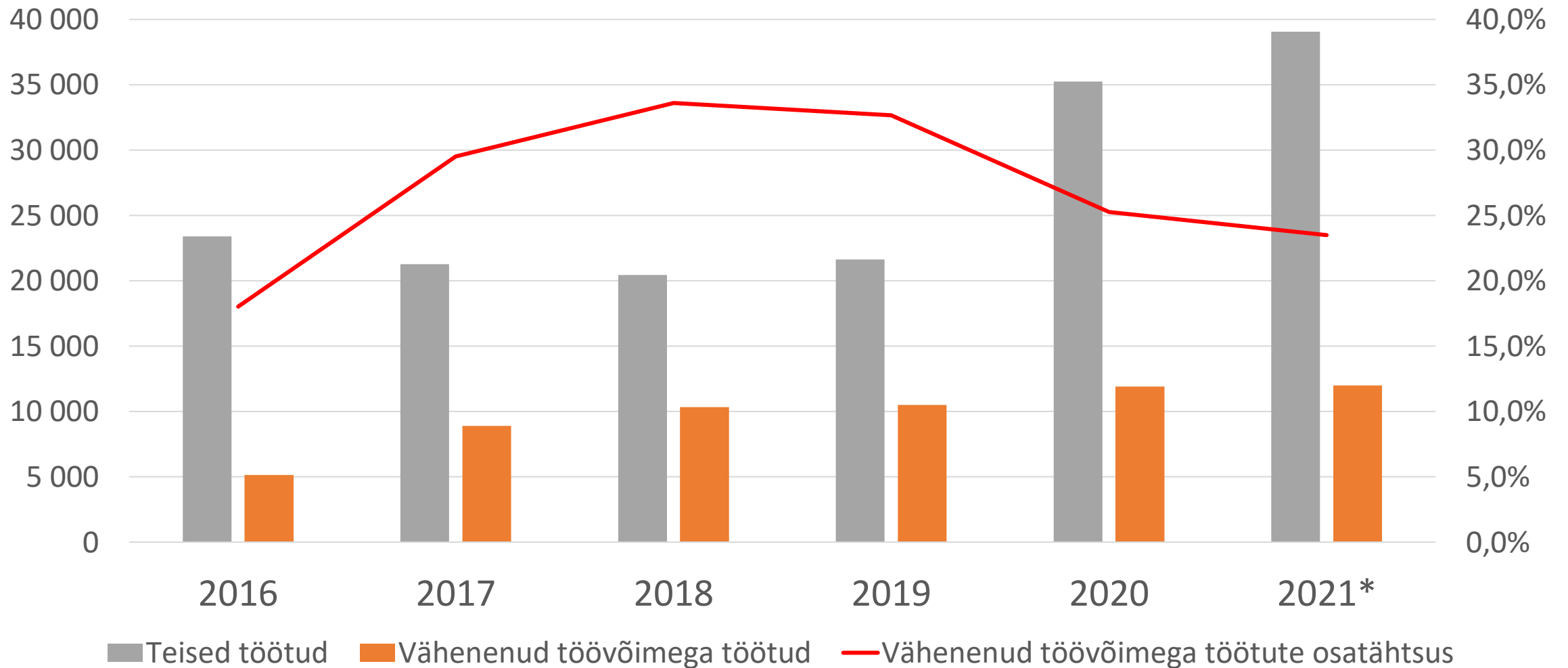
Teenused vähenenud töövõimega inimestele.

Sirlis Sõmer-Kull

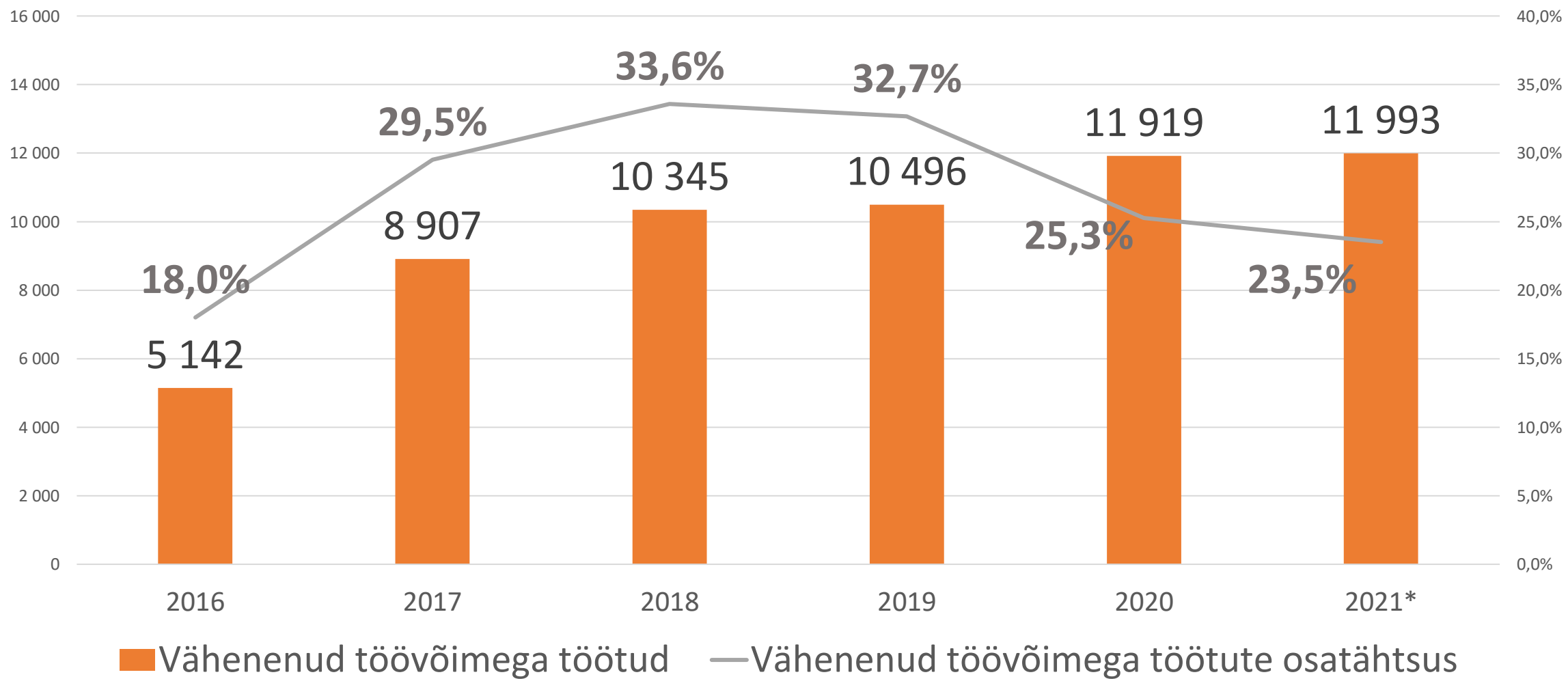
Millest tuleb juttu?

- Keerulised ajad – kriisi mõju vähenenud töövõimega inimeste töötamisele
- Töötukassa töökorraldus – juhtumikorraldajad ja nõustamine
- Tööturuteenused vähenenud töövõimega inimestele

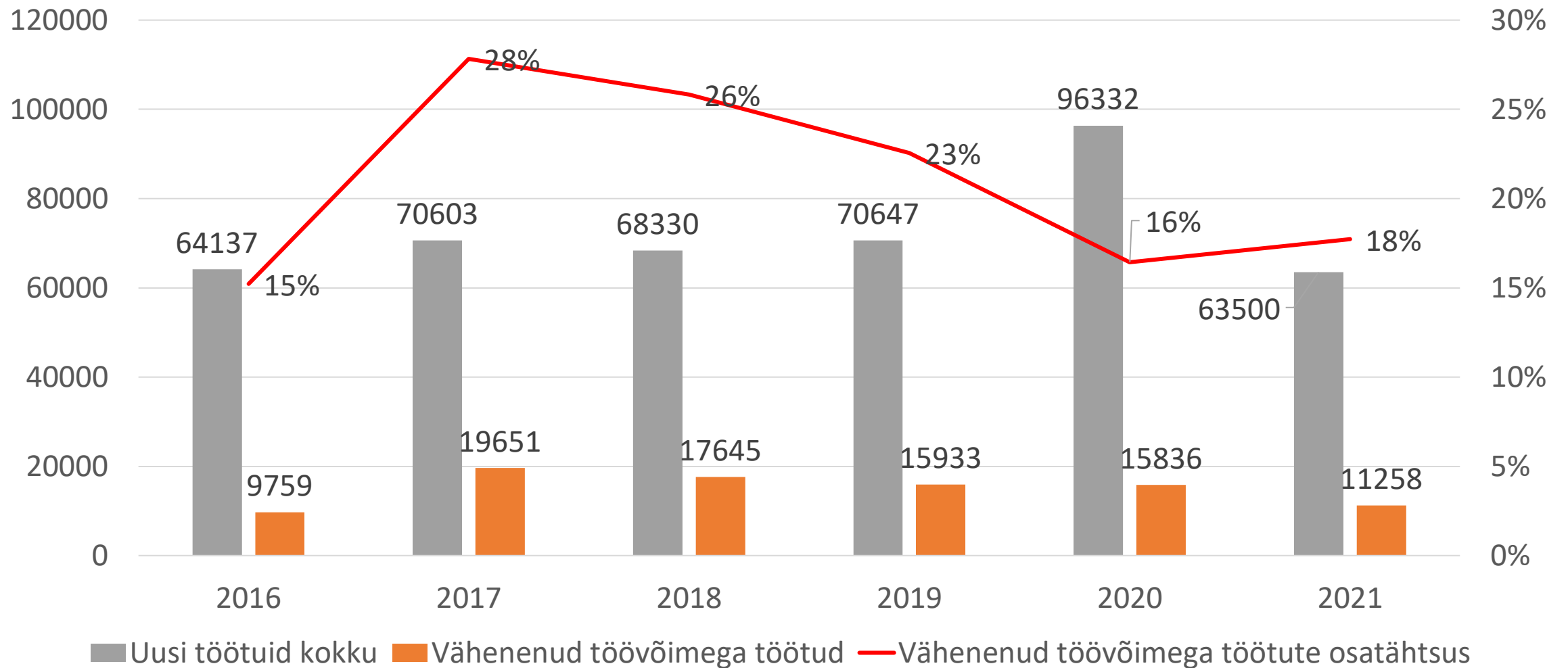
Kriis säästis vähenenud töövõimega inimesi

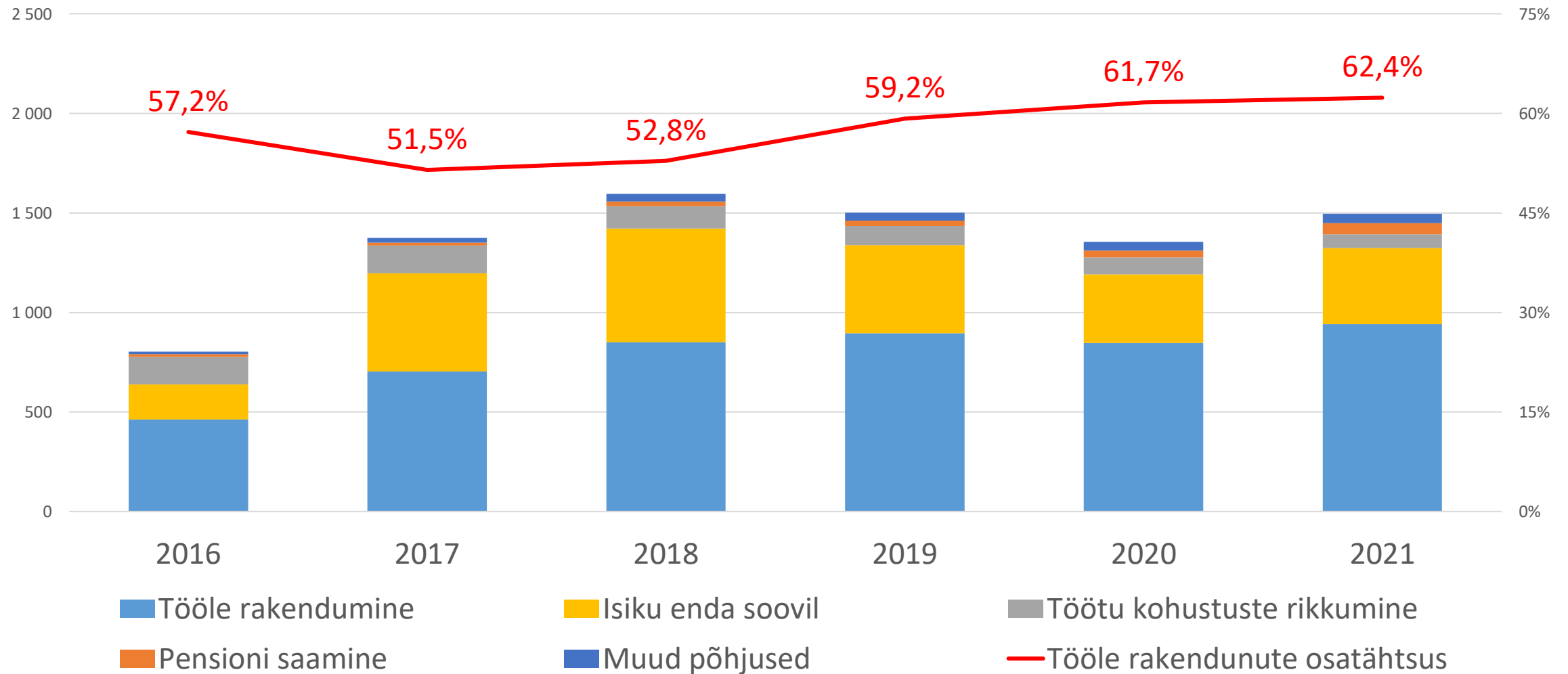
Vähenenud töövõimega inimeste osakaal töötute hulgas on langenud

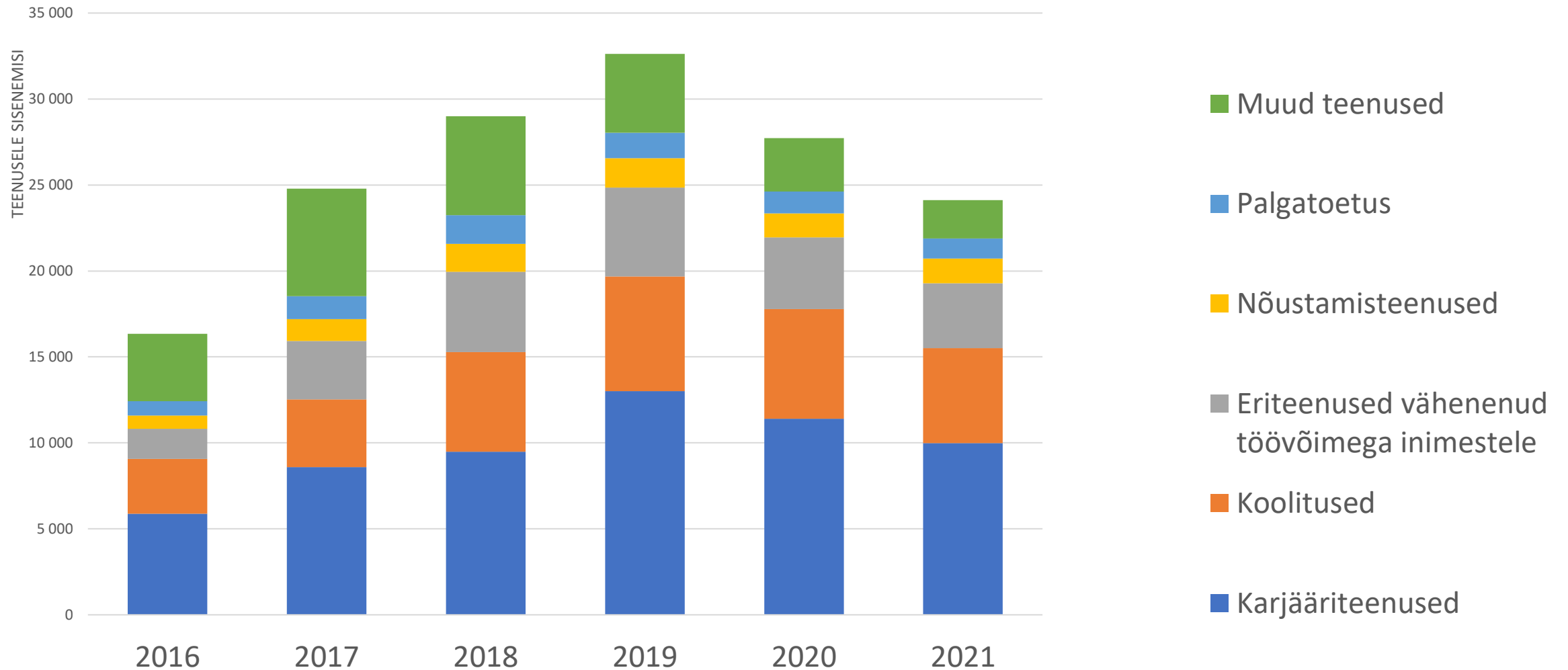
Uute vähenenud töövõimega töötute hulk pigem väheneb

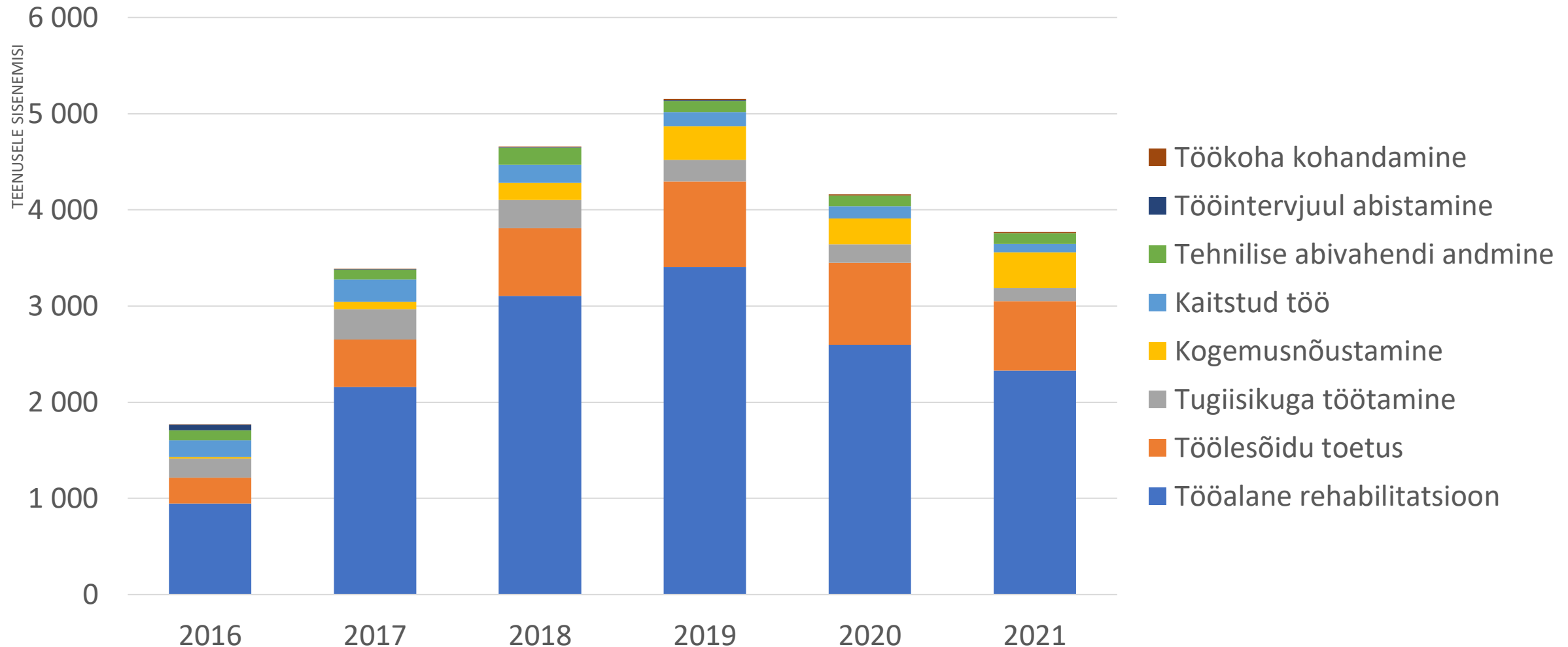
Töötü olemine lõpeb enamasti tööle liikumisega

Kõige sagedamine kasutavad vähenenud töövõimega inimesed karjääriteenuseid ja koolitust

Vähenenud töövõimega inimeste eriteenustest kasutatakse kõige enam tööalast rehabilitatsiooni ja töölesõidu toetust

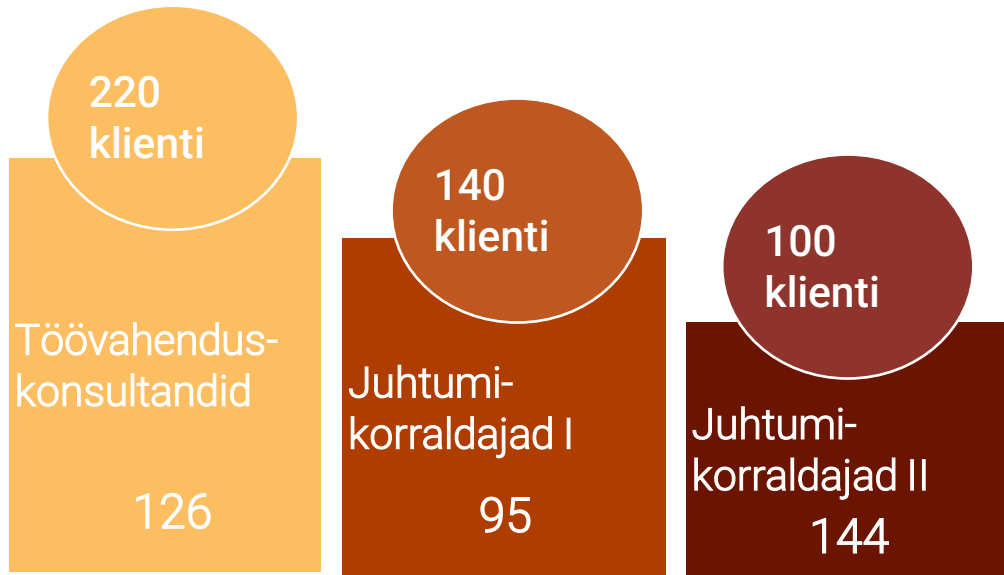

Tööotsijate nõustamine

Töokeskne: aitame leida ja hoida tööd

Personaalne: igal tööotsijal oma nõustaja

Kolmetasandiline:

Võrgustikutöö ja jätkutugi
Taastumise toetamine (CARE)

Paindlikud nõustamisviisid:

silmast silma kohtumine

telefoni-või videonõustamine

e-nõustamine (e-päevik)

MITMEKESINE TEENUSTEPAKETT

Tööturuteenused

Üldised tööturuteenused

- Karjääriinfo ja - nõustamine
- Tööturukoolitus ja tööpraktika
- Ettevõtluse alustamise toetus ja järelteenused
- Piirkondlik töökoha loomise toetus
- Erinevad palgatoetused
(sh minu esimene töökoht, minu esimene töökoht Eestis)
- Tööharjutus
- Vabatahtlik töö
- Psühholoogiline, võla- ja sõltuvusnõustamine
- Individuaalsed lahendused

Vähenenud töövõimega inimeste teenused

- Tööalane abivahend ja töökoha kohandamine
- Tugiisikuga töötamine
- Kogemusnõustamine
- Tööalane rehabilitatsioon
- Töölesõidu toetus
- Mobiilne nõustamine erivajadusega koolilõpetajatele
(koolist tööle liikumise toetamine)
- Tööandjate teavitamine ja nõustamine
- Sotsiaalmaksu hüvitamine

VÄHENENUD TÖÖVÕIMEGA
/PUUDEGA INIMENE SAAB
KASUTADA NII ÜLDISI KUI
VÄHENENUD TÖÖVÕIMEGA
INIMESTE TEENUSEID

Hüvitised ja toetused

- Töötuskindlustushüvitis ja töötutoetus
- Koondamishüvitis
- Maksejõuetushüvitis
- Sotsiaalmaksu hüvitamine

Töötust ennetavad teenused

- Täiendkoolitus (koolituskaardiga)
- Tasemeõppes osalemise toetus
- Kvalifikatsiooni saamise toetamine
- Tööandja koolitustoetus

**Nõustaja valib tegevused ja teenused lähtuvalt kliendi
individuaalsetest vajadustest ja tööturust.**

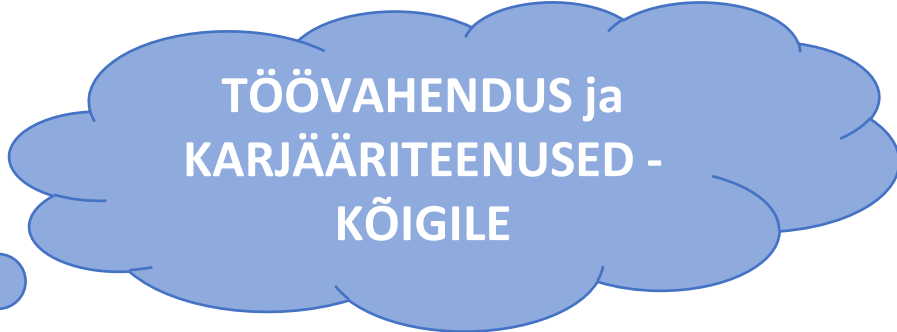
Mitmekesine valik teenuseid

TÖÖOTSIJALE

- Tööturukoolitus ja tasemeõppes osalemise toetus
- Kvalifikatsiooni saamise toetamine (eksamid, tunnistused)
- Tööpraktika
- Ettevõtluse alustamise toetus ja järelteenused
- Tööharjutus
- Vabatahtlik töö
- Psühholoogiline, võla- ja sõltuvusnõustamine
- Individuaalsed lahendused
- **TVR teenused:** kogemusnõustamine, tööalane rehabilitatsioon, töökoha kohandamine, tööalane abivahend, tugiisikuga töötamine, töölesõidu toetus, mobiilne nõustamine erivajadustega koolilõpetajatele

TÖÖTAJALE

- Täiendkoolitus (koolituskaardiga)
- Tasemeõppes osalemise toetus
- Kvalifikatsiooni saamise toetamine (eksamid, tunnistused)
- **TVR teenused:** kogemusnõustamine, tööalane rehabilitatsioon, tööalane abivahend, tugiisikuga töötamine, töölesõidu toetus

TÖÖVAHENDUS ja
KARJÄÄRITEENUSED -
KÕIGILE

TÖÖANDJALE

- Koondamistele reageerimine
- Erinevad palgatoetused
- Piirkondlik töökoha loomise toetus (Ida-Viru, Kagu-Eesti)
- Koolitustoetus töötajate oskuste arendamiseks
- **TVR teenused:** sotsiaalmaksu hüvitamine, töökoha kohandamine, tööalane tugiisik või abivahend, erivajaduste teemal nõustamine ja koolitamine

HÜVITISED ja TOETUSED

- Töötuskindlustushüvitis ja töötutoetus
- Töövõimetoetus
- Koondamishüvitis
- Maksejõuetushüvitis

Kogemusnõustamine

Tugiisik

Tööalane abivahend

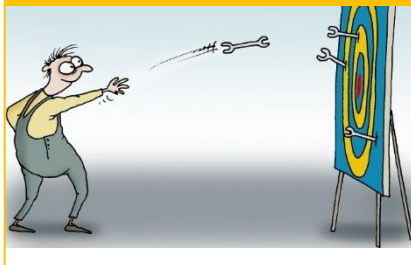

Tööalane
rehabilitatsioon

TEENUSED VÄHENENUD TÖÖVÕIMEGA INIMESTELE

Kaitstud töö

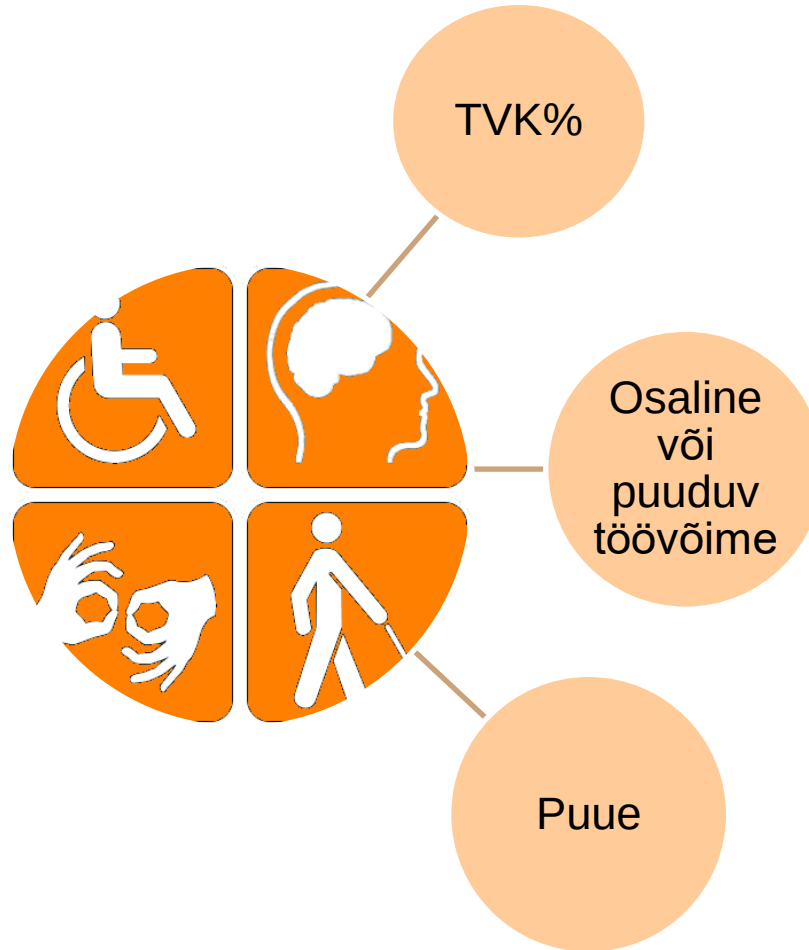
Töölesõidu toetus

Töökoha kohandus

Kes on vähenenud töövõimega isik?

- tunnistatud püsivalt töövõimeetuks riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel, sealhulgas kelle riiklike elatusrahade seaduse alusel määratud invaliidsusgrupp on loetud vastavaks püsivale töövõimetusele
- tuvastatud osaline töövõime või töövõime puudumine töövõimetoetuse seaduse alusel
- määratud puue puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel

Tugiisikuga töötamine

Tugiisikuga töötamise teenus

Tugiisiku ülesanne on pakkuda tööülesannete täitmisel täiendavat abi ja juhendamist, mille vajadus tuleneb inimese puudest ning mida teised samas olukorras töötajad ei vajaks.

Abi ja juhendamise all peame silmas töötaja

- suunamist ja motiveerimist;
- toetamist töökeskkonda sisse elamisel ja tööalasel suhtlemisel.

Tugiisiku ülesanne ei ole:

- täita töötaja tööülesandeid tema eest;
- osutada meditsiini-, tõlke- vms teenust;
- lahendada töötaja tööelu väliseid probleeme;
- abistada tööeluvälisel asjaajamisel, näiteks ostude sooritamisel, ametiasutustega suhtlemisel vms.

Tugiisik juhendab töötajat lähtuvalt tema puudest tulenevatest takistustest tavapäraselt **vahetult** töökohal.

Kes võib saada tugiisiku teenust?

- Vähenenud töövõimega töötu, kes asub tööle
- Vähenenud töövõimega töötav inimene
- Vähenenud töövõimega koondamiseteatega või õppiv tööotsija.

Teenuseperioodi pikkus on kuni 1 aasta, kuid põhjendatud vajaduse korral võib teenust saada korduvalt.

Teenuse taotlemise protsess

Tööandja esitab
avalduse

Töötukassa nõustaja
hindab vajaduse,
võimalusel täpsustab
avaldusel olevaid
andmeid

Sõlmitakse teenuse
leping kas
tööandjaga,
tugiisikuga või
teenuseosutajaga

Näide

koka abil on õnnetuse tagajärjel mäluprobleemid ning sageli ei mäleta ta oma tööülesannete järgnevust, näiteks ei tea, mida teha pärast seda, kui juurviljad on tükeldatud. Tugiisik tuletab talle tööülesandeid päeva jooksul vajadusel korduvalt meelde ning juhendab, mida edasi teha, kui tööloik on valmis.

Töötamiseks vajalik abivahend

Eesmärk

kui puue või tervises seisund takistab tööülesannete täitmist tööandja poolt ettenähtud vahenditega, annab klientidele tasuta kasutada töötamiseks vajaliku abivahendi

Sihtrühm

tööle asuv või juba töötav vähenenud töövõimega inimene

Inimene võtab ühendust töötukassaga. Juhtumikorraldaja hindab abivahendi vajadust, abivahendi kasutamise leping sõlmitakse töötaja või tööandjaga kuni kolmeks aastaks.

Lugemistelevisoor

... nägemispuudega töötajatele lugemistelevisiooreid (tõlkija, raamatukogutöötaja, õpetaja, raamatupidaja jne).

Lugemistelevisoriga saab suurendada paberkandjal teksti kuni 90x, muuta kontrasti, lisada abijoone, mis aitaks erinevate nägemisega seotud vajadustega töötajaid.

Monitor

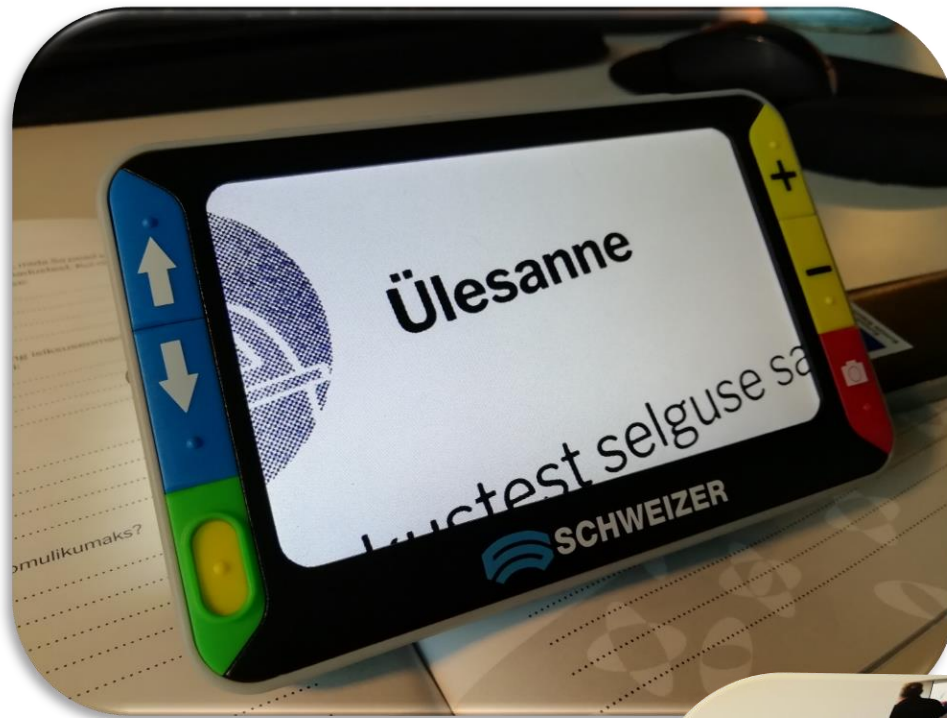
Kui töötaja vajab erisugust või oluliselt suuremat monitori nägemispuudest tulenevalt, siis on töötukassa võimaldanud töötamiseks vajaliku abivahendina ka monitore.

Digitaalne luup, käsiluup,

Digitaalne luup nagu lugemistelevisorgi võimaldab muuta tekstis suurust ja kontrasti. Alati ei ole vaja suurust ja kontrasti muuta ning lugemist on vähem, siis võib aidata ka lihtsam käsiluup, mida on saada erinevas suurendamisvahemikes ja koos valgustusega.

Eesti Töötukassa ei ole töötamiseks vajaliku abivahendina võimaldanud nägemist parandavaid prille. Üldjuhul nägemislangus, mida saab prillidega korrigeerida ei anna inimesele vähenenud töövõimet ning kui inimene vajab prille, siis enamasti on prillid vajalikud igapäevaselt ja mitte ainult tööülesannetega seoses.

Jaws, Magic, tekstituvastusprogramm Open-Book

Erinevad programmid arvutile.

Ekraanilugemisprogramm Jaws, ekraanisuurendamisprogramm Magic nägemislangusega inimesele, kes saab lihtsate funktsioonide abil suurendada ning tekstituvastusprogramm koostöös spetsiaalse tekstituvastuskaameraga, mis skanneerib teksti arvutisse ja kus kasutaja saab programmiga teksti kuulata ja muuta.

Näiteks oleme tekstituvastusprogrammi ja skanneerimise kaamera võimaldanud õppejõule, kes kirjutab artikleid, raamatuid ja annab loenguid. Lisaks on programme saanud raamatupidajad, ettevõtlusega tegelejad ja paljud teised, kes töötavad peamiselt arvutiga.

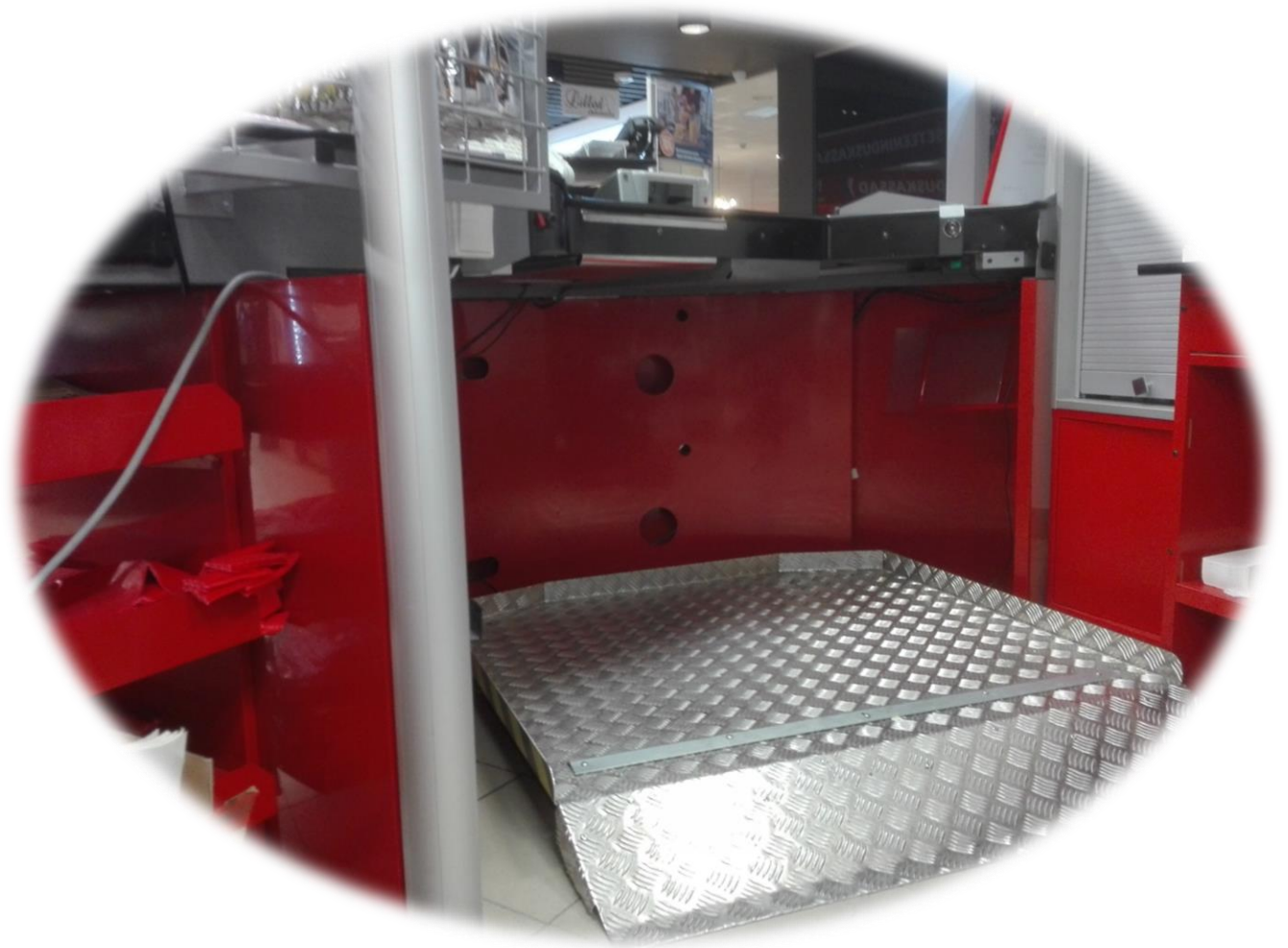
Erinevad tõstelaudad, kärud, virnastajad

Töötajad, kellel on takistatud tõstmine näiteks seljavigastuse tõttu või mõne muu füüsilise takistuse tõttu on saanud tööülesannete täitmisel abiks erinevaid töövaheneid, mis võimaldavad asju tõsta, nende kõrgust muuta ja transportida. Näiteks klient, kellel on takistatud käte kasutamine sai abivahendina kasutamiseks tõstelauda, et saaks mööblit kokku panna ning kärud, et saaks detaile transportida ja töölauale tõsta.

või sellised tõstukid

See on töökoha kohandamise teenuse raames soetatud ja paigaldatud tõstuk ratastooli kasutajale, kes ei ulatunud kassa taga õigele kõrgusele ning sellise madala platvormi abil saab ta enda kõrgust reguleerida.

Platvormtõstuk, mida töötukassa on tööandjatele hüvitanud, kui ratastooli kasutajal puudub ligipääs tööruumidesse.

Tööks arvutiga

Puuteplaat kliendile, kes ei saa arvutihiirt kasutada (nt kaelatraumaga inimene)

Erikujuline arvutihiir

Tobii, mis võimaldab arvutikursorit juhtida silmadega või SmartNav, mis võimaldab kursorit juhtida pea liigutustega.

Suurte klahvide klaviatuur

Häälkõnelevad ja taktiilsed tooted

Kui kliendil on nägemisest tulenevalt takistatud tavapäraste vahendite kasutamine, siis saab anda kasutamiseks erisuguseid häälkõnelevaid või taktiiliseid

Kõnelev vererõhuaparaat

Kõnelev taimer

Kõnelev mõõdulint

Kõnelev kalkulaator

Taktiline nihik

Esemete märgistamise süsteem

Kliendil on takistatud nael haamri ja akudrelli kasutamine ning talle võimaldati töötamiseks vajalike abivahenditena akulintkruvikeeraja, naelapüstol ja balanssiir.

Käsitööga tegelevale kliendile võimaldas töötukassa elektrilised käärid. Kliendil on piirangud käte kasutamisel ning nende kääridega on koormus kätele oluliselt väiksem.

Tööruumide ja - vahendite kohandamine

Eesmärk

kui puue või vähenenud töövõime takistab töötajal oma töökohal või ettenähtud töövahenditega töötamist, aitame tööandjal muuta töötaja töökeskkonna või töövahendid ligipääsetavaks ja kasutatavaks.

Sihtrühm

tööle asuv või juba töötav vähenenud töövõimega inimene

Tingimused

- töösuhe: tähtajatu või tähtajaga vähemalt 2 aastat
- hüvitise suurus: 50-100% kohanduse maksumusest

Protsess

tööandja avaldus → leping → tööandja kohandab → töötukassa hüvitab kohanduse maksumuse tööandjale

Näide

töökoha sissepääsu ja WC kohandamine liikumispuudega töötajale ligipääsetavaks.

Kohandada saab ka teiste puudeliikidega töötajate töökohti, näiteks lisada nägemispuudega inimese liikumisteele täiendav valgustus või reljeefsed märgised.

Kogemusnõustamine

Eesmärk

suurendada vähenenud töövõimega **kliendi motivatsiooni** ja **enesekindlust** ning valmistada ta ette tööotsinguteks ja tööeluks.

Sihtrühm

vähenenud töövõimega **töotu**, õppiv või koondamisteatega tööotsija või **töötav inimene**.

Põhimõtted

- Inimene võtab ühendust töötukassaga
- teenuse vajaduse hindab juhtumikorraldaja;
- teenuse maht kuni 10 nõustamistundi kalendriaastas (vajadusel on võimalus lisatundidele);
- klient valib endale meie koostööpartnerite seast sobiva teenuseosutaja (töötukassa kodulehelt) ja registreerib ise teenusele;

Kogemusnõustamine hõlmab:

Teadmiste
ning
kogemuste
vahetamist

Emotsionaalse
ning praktilise
toe pakkumist

Töötamise
kogemuse
jagamist

Motiveerimist
ja julgustamist
töö otsimiseks

Vajadusel
abivahendi
alast
nõustamist

Terviseproblee-
-midega
toimetuleku
oskuste
jagamist

Kogemusnõustamise teenus on ette nähtud kui on täidetud vähemalt üks järgnevatest kriteeriumitest:

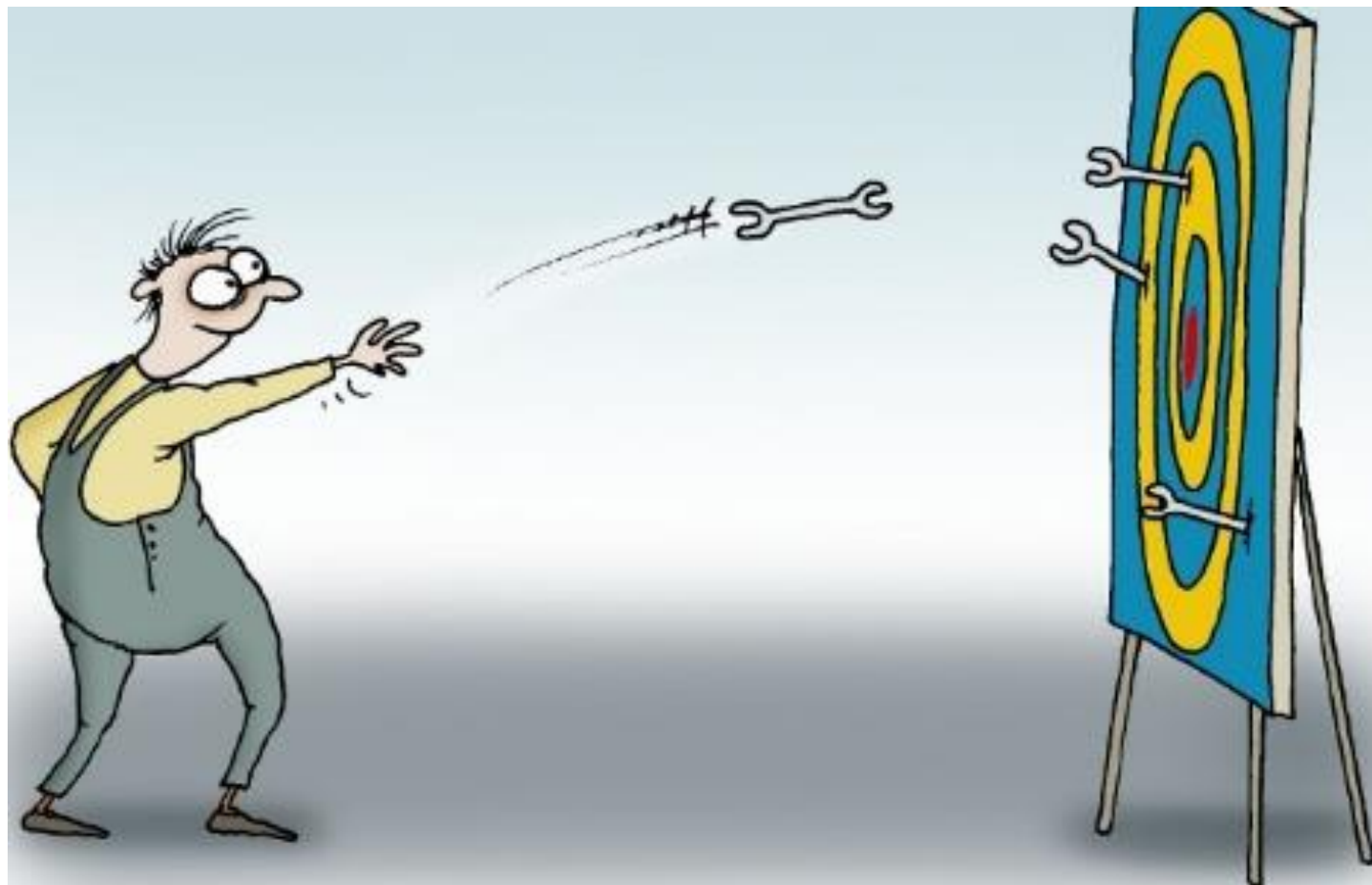
- Kliendil vähenenud usk oma võimetusse osaleda tööelus ja vajab tuge, kuidas oma tervise probleemiga tööl hakkama saada.
- Klient ei ole veel kohanenud oma tervisest tulenevate piirangutega ning vajab kohanemiseks sarnasest kogemusest taastunud inimese tuge.
- Klient vajab nõu haigusega kaasneva enesehinnangu parandamiseks.

Näide

Inimene töötab ja vajab kogemusnõustamist kuulmispuudega toimetulemiseks, nimelt tema kuulmine on läinud ajaga ainult halvemaks. Ta tunneb ennast ebakindlalt ning arvab, kaotab töö. Ta soovib teadmisi ja kogemusi, mis aitaksid tal toime tulla töötamisega kuulmispuudest olenemata ja kuidas üldse toime tulla kuulmispuudega ka isiklikus elus.

Kaitstud töö

Eesmärk

Kaitstud töö teenuse tulemusena töötab inimene avatud tööturul iseseisvalt või kasutades tugiisikuga töötamise teenust.

Sihtrühm

Töötuna arvel olevad osalise töövõimega inimene, **kelle puudub tööharjumus ning kes ei ole oma terviseseisundi tõttu koheselt valmis töötama avatud tööturul**. Eelkõige on teenus suunatud raske või püsiva kuluga psüühikahäirega, intellektipuudega, peaajukahjustusega või liitpuudega inimesele.

Näide

Kliendil ei õnnestunud leida püsivat töökohta, sest vajas palju kõrvalist abi ja juhendamist, kuna uued olukorrad, iseseisev otsustamine ja suhtlemine võõrastega tekitavad ärevust. Samas on klient kohusetundlik ja huvitatud uute oskuste omandamisest. Tööeluks ettevalmistamiseks ja sobiva töö leidmiseks suunati klient kaitstud töö teenusele, kus arenes püsivus, enesekindlus ja suhtlemisjulgus. Teenuseosutaja ja kliendi koostöös leiti töökoht avatud tööturul köögi abitöölisena. Kaitstud töö teenuse raames aidati kliendil omandada tööks vajalikud oskused, kohaneda töökeskkonnaga. Nõustati tööandjat ja personali kliendiga suhtlemise ja juhendamise osas, oldi toeks tööülesannete ja töökorralduse selgitamisel. Tänapäeval töötab klient avatud tööturul üle kahe aasta.

Töölēsõidu toetus

Eesmärk

Hüvitada töölesõiduga seotud lisakulud, mis on vähenenud töövõimega isikul tingitud sellest, et ta ei saa puude või tervises seisundi tõttu kasutada tööl käimiseks ühistransporti

Sihtrühm

Osalise või puuduva töövõimega töötav inimene (tööleping, VÕS leping, FIE, äriühingu juhatuse liige).

Inimene esitab avalduse töötukassale.

Toetust makstakse 0,93 eurot kilomeetri kohta, kuid mitte rohkem kui 26 eurot ühe päeva eest ning mitte rohkem kui 300 eurot kuus.

Toetust makstakse 12. kalendrikuu eest kolme aasta jooksul.

Näide

Klient ei suuda liigesjäikuse ja valu tõttu kõndida bussipeatuseni, mis asub kodust umbes kilomeetri kaugusel. Tööl käimiseks peab klient kasutama isiklikku sõiduautot. Lisakulude hüvitamiseks makstakse kliendile töölesõidu toetust.

Töölane rehabilitatsioon

Eesmärk

Töölane rehabilitatsioon aitab inimesel leida lahendusi tervise seisundist tulenevatele mitmekülgsetele probleemidele, et inimene saaks sooritada igapäevaseid ja tööalaseid tegevusi kiiremini ja iseseisvamalt.

Teenust osutatakse nii töötule kui töötavale inimesele.

- Inimene võtab ühendust töötukassaga
- Juhtumikorraldaja hindab tööalase rehabilitatsiooni teenuse vajadust koos inimesega
- Inimene valib sobiva teenuseosutaja töötukassa kodulehelt töötukassa partnerite hulgast
- Teenust osutatakse kuni 1 aasta jooksul (keskmiselt 8 kuud)

Töölase rehabilitatsiooni meeskond

- Spetsialistid, kes teenust saavad osutada on:
 - Füsioterapeut
 - Tegevusterapeut
 - Sotsiaaltöötaja
 - Eripedagoog
 - Logopeed
 - Loovterapeut
 - Psühholoog
 - Kogemusnõustaja
 - Õde
 - Arst

Millist abi saab pakkuda teenuse raames?

Iseseisvuse ja
sotsiaalsete oskuste
arendamine

Sobiliku töövaldkonna
ja -tingimuste
väljaselgitamine ja
tugi tööotsingutes

Abi töökeskkonna
kohandamisel, sh
tööandja nõustamine

Töötamiseks vajalike
oskuste ja võimete
arendamine

Kriteeriumid teenuse vajaduse tuvastamiseks

- vajalik mitme erialaspetsialisti kaasamine.

Multidistsiplinaarsus

1

- Muude tööturu-, ravi- ja sotsiaalhoolekandeteenustega ei ole võimalik aidata klienti.

Üksikteenustest ei piisa

2

- On vajalik kliendi töölesaamisega või töötamisega seotud oskuste/teadmiste omandamine/arendamine ja/või keskkonna kohandamine.

Tööle ja toimetulekule keskendumine

3

- Klient soovib muutust oma elu

Kliendi valmisolek

4

Näide

- Trauma tagajärjel seljaajukahjustuse saanud automehhaanik ei ole enam võimeline töötama endisel ametil. Tööalase rehabilitatsiooni ajal hinnati, milline töö sobiks inimesele ning milliseid muudatusi töökeskkonnas ta vajaks, et uuel ametikohal hakkama saada. Samuti õpetati inimesele uued toimetulekuvõtted, et ta saaks hakkama muutunud olukorras.
- Teenuse tulemusena selgus, et inimene saab jätkata töötamist samas autoremondi ettevõttes kuid klienditeenindaja ametikohal. Sel ametikohal sai ta rakendada varasemalt omandatud teadmisi. Kuna inimene kasutab nüüd ratastooli, oli kohandatud töökeskkond vastavalt ta vajadustele lähtuvalt rehabilitatsioonimeeskonna soovitustest.

Aitäh!

<https://www.tootukassa.ee/>

sirlis.sõmer-kull@tootukassa.ee